

УДК 338.45: 332.14

Н. В. Кармазіна,

доцент кафедри обліку і аудиту, Академія муніципального управління

ТЕХНОЛОГІЇ ЦІЛЕОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ

N. Karmazina,

associate professor of department of account and audit Academy of municipal management

TECHNOLOGIES OF PURPOSE ORIENTAL OF MANAGEMENT DEVELOPMENT OF REGIONAL INDUSTRIAL COMPLEXES

У статті обґрунтовано технології цілеорієнтованого управління розвитком регіональних промислових комплексів, що спираються на структурно-інформаційні домінанти використання інноваційної моделі макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК. Запропоновано ідентифікація політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК при різних стратегіях інноваційного розвитку держави. Удосконалено інноваційний механізм реалізації макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК шляхом регенерації й відтворення в останньому зв'язків між існуючим стратегічним інструментарієм з генеруванням потенціалу та забезпечення конкурентної позиції.

In the article technologies are grounded of цілеорієнтованого management development of regional industrial complexes which lean against the structurally informative dominants of the use of innovative model of the macroeconomic adjusting of a purpose oriental development of RIC. It is offered authentication of policy of the macroeconomic adjusting of purpose oriental development of RIC at different strategies of innovative development of the state. The innovative mechanism of realization of the macroeconomic adjusting of purpose oriental development of RIC is improved by a regeneration and recreation of connections between existing in the last a strategic tool with generating of potential and providing of competition position.

Ключові слова: технологія, цілеорієнтоване управління, розвиток, регіональний промисловий комплекс, політика, відтворення, механізм, параметри, регенерація, потенціал, макроекономічне регулювання.

Key words: technology, purpose oriental of management, development, regional industrial complex, policy, recreation, mechanism, parameters, regeneration, potential, macroeconomic adjusting.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Аналіз наукових джерел, дозволив автору визначити, що для ефективного та послідовного здійснення процесів регенерації потенціалу регіонів, що пов'язані з комбінацією параметричних змін, які обумовлюють виникнення факторів інтенсивності розвитку і відповідних витрат власних і залучених ресурсів, особливого значення набуває створення дієвої системи макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку регіональних господарських комплексів (РПК) України. Наголошується, що в основі такої системи мають бути макроекономічне прогнозування та регулювання процесів в регіональній економіці з метою досягнення та підтримки макроекономічних пропорцій в суспільному відтворенні РПК у контексті їх сталого розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання, пов'язані з управлінням розвитком регіональних промислових комплексів, оцінкою ефективності макроекономічного регулювання їх розвитку, розглядаються багатьма науковцями, а саме у працях Бистрякова І.К., Войнарєнка М.П., Покропивного С.Ф., Царенко О.В. та ін. Проте проблеми розроблення технології цілеорієнтованого управління розвитком регіональних промислових комплексів для ідентифікації параметрів впливу макроекономічного регулювання на процес регенерації потенціалу РПК країни в умовах ресурсних обмежень потребує подальших досліджень.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є наукове визначення структурно-інформаційних домінант макроекономічного регулювання ціле-

орієнтованого розвитку РПК у межах інноваційної моделі регіонів, за якими обґрунтовано технології спрямованості реалізації виробничо-господарської діяльності складних систем; стратегічне управління цілеорієнтованими змінами шляхом концентрації зусиль на інтеграції стратегічного потенціалу реального сектору регіональної економіки, інкорпорації РПК у нові форми організації міжгалузевої взаємодії у разі зміни архітекτονіки продуктивних сил України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах реалізації інноваційної моделі розвитку регіональних промислових комплексів економічна стратегія держави націлена на інтенсифікацію інноваційних процесів, зміну сутності й співвідношення екстенсивних і інтенсивних факторів розвитку, характеру інноваційних процесів.

У цьому зв'язку основні цілі й завдання стратегії економічного розвитку базуються на розбудові дієвої системи цілеорієнтованого управління розвитком регіональних промислових комплексів (надалі — РПК) у контексті реалізації функцій із форсованої модернізації національного господарства; на встановленні пріоритетів інноваційного розвитку, формуванні відповідних заходів і напрямків дій. Вона пов'язана з формування промислового виробництва інноваційного типу, доктринами науково-технологічного розвитку й економічної безпеки, політикою підвищення національної конкурентоспроможності.

При цьому, слід зважати й на те, що дієва інноваційна модель може визначатися лише оптимальним складом засобів і методів державного стимулювання, які були б адекватними як життєвому циклу економічної системи, так і сформованим у її межах масштабам стратегічного потенціалу (надалі — СП).

Таблиця 1. Найважливіші складові інноваційну модель макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК

Складові	Властивості технології спрямованості реалізації виробничо-господарської діяльності на забезпечення цілеорієнтованого розвитку РПК	Домінанти використання інноваційної моделі макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК
Управління	Управління діяльністю певних інститутів (державних або приватних), орієнтація не лише на розвиток, а на підтримку збалансованості функціонування та керованої загальної системи, певних видів діяльності або процесів; розпорядження певними ресурсами; включає реалізацію окремих функцій менеджменту: організація, планування, мотивація й контроль.	Управління держпідприємствами й установами, інвестиційними процесами, стимулювання інноваційної активності приватного сектора, організація міжрегіонального співробітництва.
Регулювання	Вплив на окремих регіональних суб'єктів і певні процеси з метою їхньої орієнтації, забезпечення конститутивно-ключових ознак адаптивності процесів розвитку певного РПК, який здійснюється у відповідності до визначених цільових орієнтирів, формування певного порядку взаємодії, алокації (перерозподілу) ресурсів і прав власності. Включає такі функції як регламентування, інтегрування, регенерування, координація, стимулювання, вплив, обмеження та ін.	Регулювання правових відносин між суб'єктами інноваційної діяльності, інформаційного обміну, комерціалізації, обмеження певної практики в сфері розробки інновацій та ін.
Програмування	Складання й реалізація програм (план дій, порядок проведення й реалізації заходів з викладом принципів, цілей і завдань) рішення певних завдань, планів розвитку	Програмування цільового фінансування, розвитку фундаментальних і прикладних досліджень, технологічного розвитку та ін.
Участь	Здійснення спільної діяльності (співробітництва); наявність коопераційних відносин і відносин пайового фінансування із приватними компаніями, іншими державами, міжнародними організаціями для результативності трансформації різних сфер діяльності промисловості в регіонах .	Участь у реалізації й/або фінансуванні інноваційних проєктів; участь на паюх в інвестиційних фондах, що фінансують певні компанії та ін.
Забезпечення	Створення необхідних умов, передумов і гарантій діяльності, надання ресурсів, що забезпечать ефективність функціонування галузей і виробництва у відповідності до національного економічного інтересу задля ініціювання в межах економічної системи регіонів процесів відновлення, регенерації та загальноекономічного прискорення.	Забезпечення правового режиму, організаційне забезпечення, надання різних ресурсів тощо.

Джерело: адаптовано за [2; 5].

Тоді, визнаємо, оскільки в Україні спостерігається зменшення показника ефективності провадження інноваційних процесів у багатьох промислових галузях у регіонах, постає гостра необхідність у пошуку нових оптимальних шляхів подолання такої ситуації та активізації інноваційної діяльності в межах РПК.

Традиційно виділяють дві моделі розвитку регіонального промислового виробництва, які спрямовують економічну динаміку до сталого розвитку держави за рахунок забезпечення інноваційно спрямованого функціонування виробничо-економічних систем [5, с. 26]:

- адміністративно-відомча — включає цілеспрямовані дії державної адміністрації за відповідними галузями державного управління й системи обслуговуючу цю галузь органів і установ (профільних і непрофільних), що розподіляють між собою регламентовані функції управління;

- програмно-цільова — включає дії державної влади по відповідних цільових програмах, до реалізації яких залучаються певні органи влади й установи.

З огляду на зазначене автором вбачається необхідність відзначити основні складові, які інтенсивно реалізують інноваційну модель макроекономічного регулювання із забезпечення конститутивно-ключових ознак адаптивності процесів цілеорієнтованого розвитку РПК (табл. 1).

Результати дослідження доводять, що особливу значимість на сучасному етапі розвитку здобуває забезпечення інноваційного процесу, що у широкому змісті можна розділити на інституціональне й ресурсне. Інституціональне забезпечення націлене на побудову ефективної системи транзакцій регіональних суб'єктів інноваційної діяльності між собою, зі споживачами інноваційних продуктів, державними установами, а також на захист законних інтересів різних економічних агентів, що оперують у сфері інновацій. Інституціональне забезпечення реалізується через систему формальних і неформальних (імпліцитних) інститутів, формування яких прямо або побічно перебуває під впливом державної влади [7].

Важливим об'єктом макроекономічного регулювання цільової орієнтації розвитку РПК є характер інноваційного процесу в національній економіці, що проявляється в тен-

денціях і динаміці змін кількісних параметрів, що описують інноваційну діяльність, а також в особливостях якісних перетворень. Характер інноваційного процесу — це сукупність основних і стійких властивостей (ознак) цього явища, особливості й риси, спрямованість і хід, а також обумовленість його протікання, оцінка яких дозволяє виявити науково-технологічне, соціально-економічне й суспільне його зміст. У процесі розвитку характер інноваційного процесу може змінюватися, у тому числі залежно від застосування методів і форм державного регулювання, а також масштабів державної регіональної промислової політики.

Зміст й структура інноваційної моделі макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК змінюється залежно від деяких об'єктивних передумов. В основі її реалізації лежать історичні умови, об'єктивна соціально-економічна необхідність. До того ж реалізація державної інноваційної політики тісно пов'язана з особливостями й традиціями (моделлю) державного регулювання економіки й соціальних процесів у даній країні, які визначають ступінь і форми державного впливу на інноваційний розвиток. Це проявляється, наприклад, у співвідношенні лібералізму й жорсткого регулювання, централізації й децентралізації розробки й реалізації всіх або окремих заходів державної інноваційно-інвестиційної політики, у пріоритетних формах і сферах впливу на об'єкт регулювання та ін.

Напрями активних дій держави в сфері інноваційного розвитку виражаються у виборі пріоритетних об'єктів реального сектору регіональної економіки та розбудови нових галузей соціальної практики та регенерації діяльності базових галузей. Формування пріоритетів детерміноване індикаторами пріоритетності, які конкретизуються в певних умовах. В умовах постійної жорсткості суперництва в сфері інновацій гранично важливим є постійне відновлення й уточнення пріоритетів у цільових програмах регіонального розвитку, а також прагнення до випередження в їхньому досягненні. Зміна пріоритетів у реальному секторі відбувається еволюційним шляхом під впливом науково-технологічного прогресу й трансформації сложившихся ринків. У цьому зв'язку відбувається адміністративна модифікація пріоритетів державної інноваційної політики [4], що до того ж залежить від особливостей стратегії інноваційного роз-

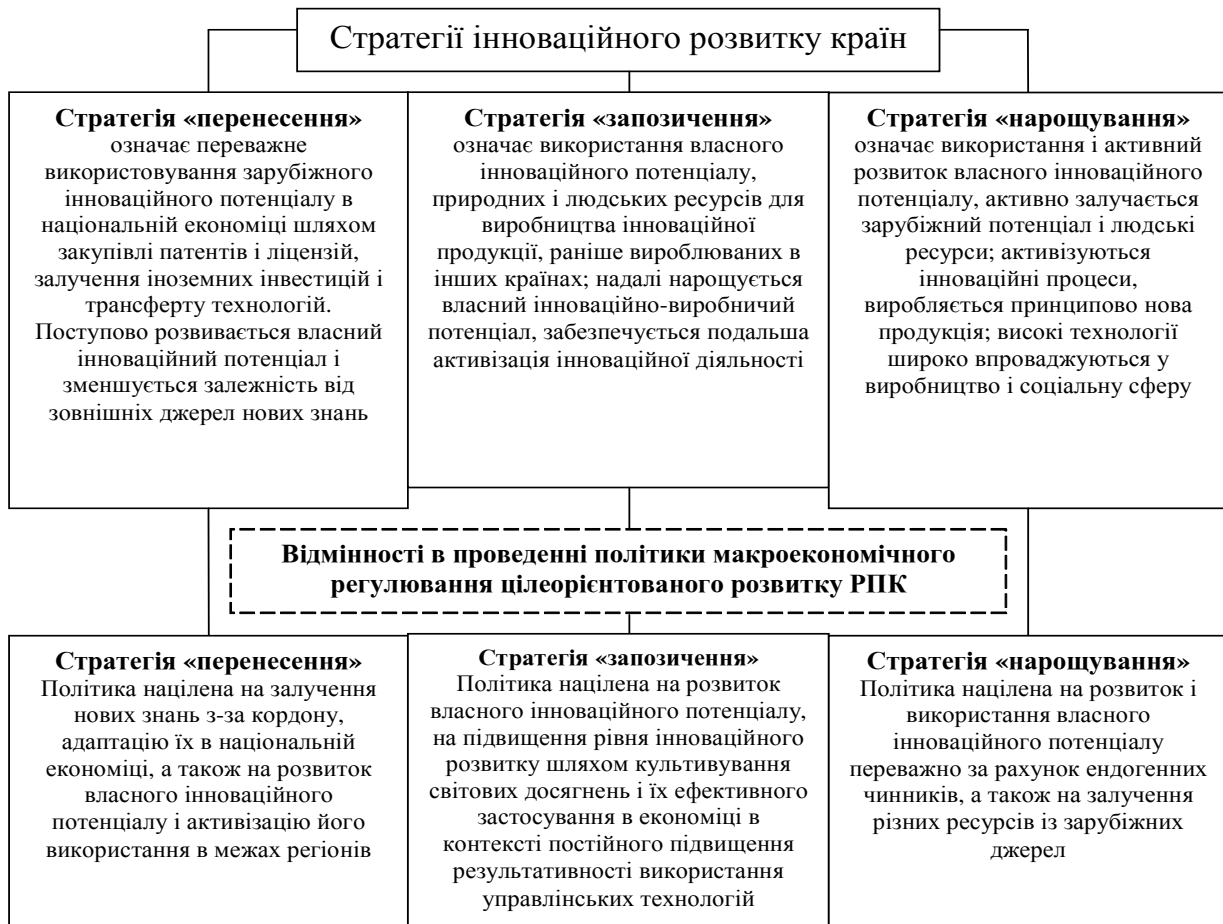

Рис. 1. Характеристика політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК при різних стратегіях інноваційного розвитку

виту (наприклад, "випереджальний" або "розвиток, що доганяє"). У цілому сутність державних стратегій сильно впливає на механізми й спрямованість державної інноваційної політики. Традиційно виділяють такі моделі інноваційних стратегій держав: стратегія "перенесення", стратегія "запозичення"; стратегія "нарощування" [1]. Характери-

Рис. 2. Схема оригінальної систематизації стратегій формування політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК України

Джерело: за пропозиціями автора.

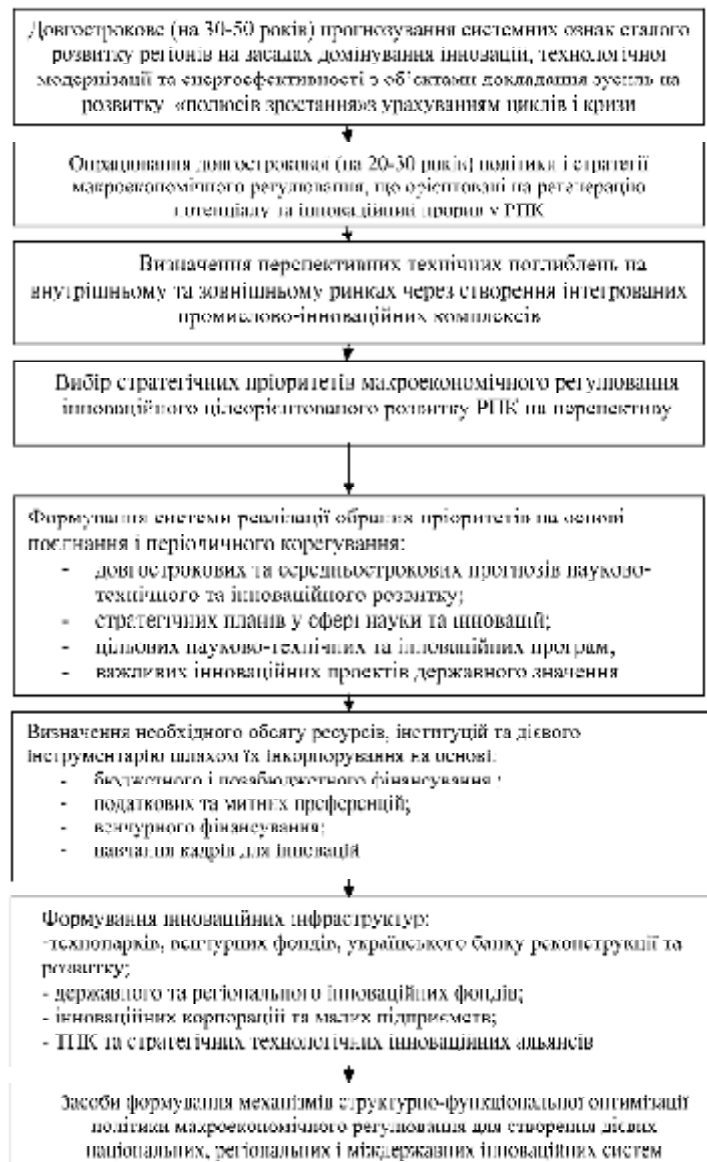

Рис. 3. Структурно-логічна схема формування інноваційного механізму реалізації макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК

Джерело: за пропозиціями автора.

стика політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК при різних стратегіях інноваційного розвитку представлена на рисунку 1.

Приведені вище викладки дозволяють стверджувати про таке: реалізувати подібне завдання можна лише шляхом концентрації зусиль на інтеграції стратегічного потенціалу реального сектору регіональної економіки, інкорпорації РПК у нові форми організації міжгалузевої взаємодії у разі зміни архітектури продуктивних сил України шляхом синхронного використання принципів системно-комплексного, об'єктно-цільового та синергетичного підходів до розбудови системи цілеорієнтованого управління розвитком регіональних промислових комплексів у контексті постійного підвищення результативності використання управлінських технологій за замкненим варіантом розвитку подій [4].

Тому, на думку автора, важливим інструментом формування дієвої політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК є характер її ознаки її конкурентної інноваційної стратегії у реальному секторі економіки. Відтак, доцільним вбачається необхідність класифікації стратегій формування політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК (ФПМРЦРРПК) України. Останню можна сформулювати за стратегічними напрямками, а саме:

1) інтенсифікація бізнес-процесів та досягнення успіху;

2) підвищення активізації інноваційної діяльності;

3) генерування потенціалу та забезпечення конкурентної позиції (рис. 2).

Системою стратегій формування політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК України названа сукупність стратегій, націлених на адаптацію до змін в умовах незбалансованого розвитку регіонів, на пошук резервів інноваційного зростання, на залучення до розробки технології стратегічного управління, методів добору оптимального складу політик та методичного підходу до оцінювання-прогнозування результативності реалізації стратегії макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК домінантно системно-комплексного підходу, на цільову траєкторію для регіональних економічних систем і на зміцнення довгострокової конкурентної позиції виробничо-територіальних утворень на певних сегментах внутрішнього та зовнішнього ринку.

При чому ці стратегії доцільно опрацьовувати в певній послідовності, яка показана на рисунку 2, двома фігурними стрілками. Однак, якщо розглядати необхідність інтенсифікації процесів формування, трансформації чи трансляції державної інноваційно-інвестиційної політики в умовах формування інноваційної моделі розвитку промислових регіонів, то доцільним вбачається автору ранжування, узагальнених на рис. 2, стратегій ФПМРЦРРПК, а саме: за ієрархією, наведеною на схемі.

На даний момент можна стверджувати, що запропоновані автором положення розвитку теорії формування політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК України, обумовлюють виокремлення в якості центру "локалізації зусиль", "ініціювання процесів оптимізації просторових структур" та цілеорієнтації для забезпечення інноваційно-спрямованого розвитку складної системи саме економічну діяльність РПК як полюсів зростання і галузей мультиплікаторів в регіонах. Оскільки з огляду на ресурсні обмеження, останні дозволять забезпечити інтеграцію ринкової та ресурсно-функціонального підходів та їх збалансоване поєднання в процесі досягнення ефективного відтворення продуктивних сил на засадах реалізації авторської концепції регенерації стратегічного потенціалу РПК з відновлення макроекономічних вимірів галузево-територіальних утворень з вихідною якістю параметрів розвитку [2].

З огляду на нарощення темпів транснаціоналізації реального сектору економіки України при подовженні глобалізаційних тенденцій, загострення конкурентної боротьби між окремими сферами економічної діяльності вимагає при дослідженні проблематики формування державної інноваційно-інвестиційної політики обґрунтування дієвих важелів ініціювання чинників нарощення стратегічного потенціалу економіки не лише на макро-/мікрорівнях, а й на регіональному. Відтак, розроблення регіональної стратегії інноваційного зростання/забезпечення збалансованості цілеорієнтованого розвитку промислових комплексів передбачає: 1) діагностику і моніторинг природно-ресурсного, факторного і системного потенціалів регіональних економічних систем; 2) оцінювання й прогнозування ефективності функціонування промисловості та дієвості використовуваних організаційно-економічних механізмів; 3) вибір сфер економічної діяльності, у яких певний регіон може бути конкурентним щодо інших (на внутрішніх/зовнішніх ринках) для інтенсифікації інноваційної динаміки. Тобто об'єктивність показників-індикаторів макроекономічного регулювання регіонального промислового комплексу є підґрунтям для формування реалізації дії органічних механізмів управління інноваційним цілеорієнтованим розвитком регіонів.

В умовах реалізації інноваційної моделі розвитку регіональних промислових комплексів змінюються "полюси зростання", тобто джерела інтенсивного й екстенсивного розвитку. "Полюсами зростання" інноваційної економіки виступають: підприємства різних галузей національної економіки, що здійснюють інноваційну діяльність; наукові установи, що забезпечують виробництво нових знань; інститути, орієнтовані на здійснення й інтенсифікацію інноваційної діяльності (технопарки, інкубатори, інноваційні кластери, технополіси та ін.); середовище винахідників і раціоналізаторів тощо.

"Полюси зростання" можуть бути стратифіковані за різними ознаками (територіальній і галузевій приналежності, організаційній формі, функціональності, інституціональній основі), що повинне бути враховане при реалізації політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК України. Особливе значення при створенні й розвитку інноваційної економіки приділяється стратегіям кластеризації [3].

З огляду на зазначене автор пропонує наступну структурно-логічну схему формування інноваційного механізму реалізації макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК, що уможливає ідентифікацію та відтворення зв'язків між існуючим в РПК стратегічним інструментарієм (політиками різної природи, що можуть/реалізуються, наразі, в межах реального сектору економіки регіону) для генерування когнітивно-інформаційних процесів і збільшення масштабів розвиненості стратегічного інноваційного потенціалу (рис. 3).

На сучасному етапі економічне зростання можливе лише в умовах інноваційних перетворень. При цьому, інновація, будучи радикальною по природі, виникає в умовах зростаючої потреби суспільства і виживання колишньої системи цінностей, що не сприяє задовольняти потреби людей [5].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведені викладки, зазначимо, що наразі, проблеми щодо розробки й обґрунтування

домінант результативної реалізації стратегії макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК України, що спрямовує внутрішньо економічні процеси і явища до сталого розвитку регіональної системи стають в Україні, здебільшого, професійним політичним механізмом реалізації стратегічних програм здобування влади політичними елітами, перетворюючи, таким чином, суб'єктів управління на непрофесійних функціонерів. Оскільки спостерігається послаблення змісту стратегічно-інноваційних функцій держави в регульованій ринковій економіці та цільових функцій суб'єктів регіонального управління. У цій відповідності, підтвердимо: відповідні процеси і явища відбуваються в межах економічної системи України у цілому, тому автор засвідчує, що формування дієвої політики макроекономічного регулювання цілеорієнтованого розвитку РПК можливо на засадах активізації процесів алокаційної ефективності використання стратегічного потенціалу з визначенням доміант механізму взаємодії центральних та регіональних органів державного управління для синхронної реалізації стратегічно-інноваційної функції, яка володіє адаптивними властивостями технології управління та ймовірності переходу РПК до нового якісного стану інноваційно-інформаційного типу.

Література:

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф: [пер. с англ.]. — М.: Экономика, 2005.
2. Бистряков І.К. Економічний простір: аспекти методологічного визначення / І.К. Бистряков, А.Г. Чернюк. — К.: РВПС України НАН України, 2006. — 56 с.
3. Войнаренко М.П. Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів [Текст] / М.П. Войнаренко // Економіст: науково-теоретичний журнал. — 2011. — № 10. — С. 27—30.
4. Інноваційний ресурс господарського розвитку: монографія [Текст] / Бондар К.Л., Дерев'янкін Т.І., Мельник В.П., Микитенко В.В. [та ін.] / За ред. В.П. Мельника. — К.: Об'єдн. ін-т економіки НАН України, 2005. — 363 с.
5. Ладонько А.С. Макроекономічне регулювання інноваційних процесів у промисловості [Текст] / А.С. Ладонько. — 2009. — 232 с.
6. Покропивний С.Ф. Регулювання територіального розвитку: стратегія і ефективність / С.Ф. Покропивний, В.М. Колот. — К.: КНЕУ, 2008. — 352 с.
7. Царенко О.В. Методологічний інструментарій реалізації цільової стратегії інноваційного розвитку країни / О.В. Царенко // Науковий вісник Академії муніципального управління: [зб. наук. пр.]: за заг. ред. М.М. Клименка. Серія "Економіка". Вип. 9/2011. — К.: Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління. — 2011. — С. 55—63.

References:

1. Ansoff, Y. (2005), *Stratehycheskoe upravlenye* [Strategically of management], Economic, Moscow, Russia.
2. Bistryakov, I.K. and Chernyuk, L.G. (2006), *Ekonomichnyj prostir: aspekty metodolohichnoho vyznachennia* [Ekonomicznyj space: aspects of methodological determination], RVPS, Kyiv, Ukraine.
3. Voynarenko, M. P. (2011), "Klasteri as poles of growth of competitiveness of regions", *Ekonomic: naukovoteoretichnyj zhurnal*, vol. 10, pp. 27—30.
4. Bondar, K. L. Dereviankin, T. I. Melnyk, V. P. Mykytenko, V. V. (2005), *Innovatsijnyj resurs hospodars'koho rozvytku* [Innovative resource of economic development], In-t economic NAN Ukraine, Kyiv, Ukraine.
5. Ladon'ko, L. S. (2009), *Makroekonomichne rehulivannia innovatsijnykh protsesiv v promyslovosti* [The macroeconomic adjusting of innovative processes in industry], Kyiv, Ukraine.
6. Pokropyvnyj, S. F. and Kolot, V. M. (2008), *Rehulivannia terytorial'noho rozvytku: stratehia i efektyvnist'* [Adjusting of territorial development: strategy and efficiency], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Tsarenko, O.V. (2011), "Methodological tool of realization of having a special purpose strategy of innovative development of country", *Naukovyj visnyk Akademii munitsypal'noho upravlinnia*, vol. 9, pp. 55—63.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2014 р.